

NÁROD SOBĚ
PASIVNÍ, PRAKTICKÉ STABILIZOVÁNÍ
1851-1884-TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK

E-book o tom, jak to bylo s Tomášem Masarykem

10. LEDNA 2023

JANA MAŠKOVÁ

www.astrojinak.com, www.astrojinak.cz, www.janamaskova.cz, astrojinak2022@seznam.cz

Kniha „TOULKY ČESKOU MINULOSTÍ – Díl 14“ – Petr Hora-Hořejš

Významnou osobností našich dějin 19.století byl **Tomáš Masaryk (1850-1937)**. Pojdme se seznámit s Masarykem jako s člověkem, který měl svou rodinu a prožíval docela obyčejný život kluka narozeného na jižní Moravě na pomezí Slovenska. Čerpat budeme z knihy „*Toulky českou minulostí – část 14*“ od *Petra Hořejše-Hořejšího*. Tomáši Masarykovi budu věnovat poměrně hodně prostoru, hlavně proto, protože se jedná o důležitou postavu, dalším důvodem je ale také to, aby bylo pochopeno to, co souvisí s Tomášem Masarykem v plné šíři ... U Tomáše Masaryka budeme sledovat prvních 30 let jeho života.

Masarykovo dětství

Základní údaje o Masarykově životě najdete na internetu, zde uvedu ty informace z knihy, které nejsou běžně dostupné, aby bylo zřejmé, čím si Masaryk prošel ve svém dětství a z čeho ve svém životě čerpal, protože každý člověk čerpá především z toho, s čím se setká v prvních dvanácti letech života.

Masarykovi...

TOULKY14-str.9/ Masarykovi byli stěhovaví ptáci. Jistě proti své vůli. Takže v raném dětství si musel jejich prvorozený syn Tomáš (brzy i mladší bratři Martin a Ludvík) stále znovu zvykat na nové prostředí. Páni poručili, a skromný majetek rodiny se ze dne na den znovu nakládal na koňský povoz. Během deseti let vyměnili rodiče s dětmi dočasný domov nejméně šestkrát.

Silné pouto domova... (?)

TOULKY14-str.9/ Silné pouto domova v dítěti vzniká zakořeněním na jednom místě po způsobu stromů. Takové trvalejší přilnutí osud Tomášovi nedopřál...Pouto domova se nestačilo vytvořit.

Otec nevolník

TOULKY14-str.11-12/ ... Kde jsou zapotřebí panské koně, tam klopýtají i Masarykovi. V dospělosti o tom Tomáš řekne: „Otec se narodil ještě jako nevolník. A nevolníkem zůstal.“

JM/ V knize je o tom psáno:

TOULKY14-str.11-12/ Není to tak docela pravda. Díky inspiraci a spolupráci právě syna Tomáše, kluka z obecné školy, se negramotný slovenský kočí později naučil psát, číst i počítat, takže časem povýšil – stal se nejprve „drábem“ (dozorcem nad prací druhých), později, po více než dvaceti letech služby, dokonce šafářem na statku.

Masaryk o svém dětství píše

TOULKY14-str.12/ „Můj domov, to byl ten kraj kolem Hodonína... Matka měla na mne větší vliv než otec. Otec byl nadaný, ale prostý, kápo v domě byla maminka. Byla Hanačka rodem, ale vyrostla mezi Němci v Hustopečích; a tož jí čeština dělala ze začátku potíže.“

A jaký vztah měl Masaryk ke svým rodičům?

E-book „NÁROD SOBĚ a pasivní, praktické STABILIZOVÁNÍ-1851-1884-Tomáš Garrigue Masaryk“

E-book k projektu **MAPA ŽIVOTA a NÁROD SOBĚ**, Autorka: Jana Mašková, astroložka
www.astrojinak.com, www.astrojinak.cz, www.janamaskova.cz, astrojinak2022@seznam.cz

Maminka

TOULKY14-str.12/Maminku, pracovitou a důslednou ženu, miloval po celý život... měla v domácnosti rozhodné slovo, otec se spíše podřizoval.

Maminka a Masarykova studia

TOULKY14-str.12/To ona zařídila a časem vymohla, aby šel Tomáš studovat... Za cenu uskrovnování rodiny mu později na studiích přilepšovala... Záznaky dělat nemohla, ale o to víc si její dobré vůle cenil. Když ve čtrnácti letech odcházel na německé gymnázium do Brna, vybavila ho na cestu čerstvě nacpanou duchnou a dvěma bochníky chleba.

Otec

TOULKY14-str.12/S otcem tak vřelé vztahy jako s maminkou ani zdaleka neměl. Pan otec byl člověk prostý, nemluvný, odjakživa manipulovaný...

Masarykův otec v práci

TOULKY14-str.12/... Svému koňáckému řemeslu sice rozuměl jako málokdo, „ale sloužil a pracoval s nechutí, z musu. Před svými pány uctivě smekal, ale rád je neměl.“

JM/Přesto zde neopomenou poznamenat, že postava Masarykova skutečného otce je poněkud zahalena tajemstvím – v knize naleznete k tomuto tématu překvapivé informace... I tak by měl mít každý člověk nějakou mužskou postavu jako svůj vzor. Jak to bylo u Masaryka?

Kaplan

*TOULKY14-str.12-14/Druhou osobností v pořadí, která kromě maminky významně ovlivnila mladičkého Tomáše Masaryka, byl **čejkovický kaplan Franz Satora**. Tento vzdělaný kněz a idealista všemožně pomáhající svým chudým ovečkám, a to i za cenu konfliktů s nadřízenými, sám sobě zatarasil cestu vzhůru: patnáct let zůstal kvůli svému rebelantství pouhým kaplanem. Zato však mladičkého Masaryka přivedl ke knížkám, které mu rád půjčoval. Otevřel před ním širší duchovní obzory, získal ho pro chrámový kúr i pro ministrování, co však hlavně – při častých rozhovorech rozpoznal chlapcovo velké nadání, překvapivou zvědavost a bystrost... Satora všemi prostředky, a to i finančními, zasáhl, aby talentovaného kluka dostal na studia.*

TOULKY14-str.14/Tomáš ... v Satorovi viděl svůj vzor...

Školní léta

JM/Tehdejší školní docházka byla pětiletá a Tomáš Masaryk tento čas vlivem častého stěhování strávil na třech školách. V knize se o jeho povinné školní docházce mj. píše.

TOULKY14-str.14/Na jedné straně kantorům i rodičům předvedl, jak snadno mu jde učení, na straně druhé se opakovaně přesvědčoval, jací nuzáci jsou učitelé, žijící z almužen, z příležitostného muzicírování, koledování, či krejčárkového „sobotáles“. Mohli mít autoritu tito poloviční žebráci z okraje společnosti? Přitom mamince někteří učitelé v dobré úmyslu radili, ať nechá svého nadaného syna dál studovat.

E-book „NÁROD SOBĚ a pasivní, praktické STABILIZOVÁNÍ-1851-1884-Tomáš Garrigue Masaryk“

E-book k projektu **MAPA ŽIVOTA a NÁROD SOBĚ**, Autorka: Jana Mašková, astroložka
www.astrojinak.com, www.astrojinak.cz, www.janamaskova.cz, astrojinak2022@seznam.cz

Soukromé vyučování

TOULKY14-str.14/Tomáše chválil třeba čejkovický purkrabí, dokonce hochovi dovolil, aby se občas účastnil soukromého vyučování, které dopřával a platil vlastnímu synovi. A v závěrečném ročníku zdejší farní školy prohlásil o premiantu Tomáši Masarykovi vizitující pan děkan před blaženou maminkou, že pro syna doporučuje učitelskou kariéru, ať to to stojí, co to stojí.

Učitelská kariéra?

TOULKY14-str.14/Ke svému vlastnímu zděšení nemohl Tomáš udělat mamince Terezii větší radost. Obratem zmobilizovala hustopečskou část vlastní rodiny. Kluk půjde na byt a stravu ke švagru Františku Kosovi a tetě Veronice (sestra maminky), prohlásila. Aby se účty srovnaly, jedna z jejich dcer se handlem přijde učit kuchařkou k Masarykům, čímž nula od nuly pojde.

Dvouletá německá reálka

TOULKY14-str.14/Dojednáno, provedeno... Jedenáctiletý Tomáš byl tak ve školním roce 1861/1862 zapsán na dvouletou německou reálku u piaristů v Hustopečích. K chlapcově vzteku musel předtím otec se zmuchlanou čepicí v ruce požádat místní vrchnost o písemné povolení, že syn smí studovat. Jako by nevolnictví a všechny ty rozmanité souhlasy, povolenky a „výhosty“ nebyly definitivně zrušeny patenty z roku 1848... Setrvačná panská nadřazenost dosud nepolevila.

Trápení s jazyky i spolužáky...

TOULKY14-str.14/Trápil se s němčinou, vždyť doma se mluvilo vesměs slovensky, zatímco hovorový místní německý dialekt maminky, který jakž takž znal, měl ke spisovné němčině požadované na škole předaleko: byl spíš komicky působící zkomoleninou, vyvolávající časté úsměšky spolužáků. Ti ho měli za koktajícího Slovana. Ponižování občas oplácel rvačkami. Nicméně i na hustopečské reálce a bez ohledu na boule začal časem svými schopnostmi i vědomostmi vyčnívat...

Zpátky domů...A co bude dál?

TOULKY14-str.15/Ve třinácti letech, roku 1863, se s výtečným závěrečným vysvědčením vrátil z reálky v Hustopečích zpátky k rodině... Masarykovi se značnou bezradností stáli nyní před otázkou, co bude s chlapcem dál. Hlavu má na studia! Jenže na doporučovanou učitelskou preparandu ho nepřijmou dřív než v šestnácti, čili za tři roky. Kam s ním do té doby? Nechat ho snad... lenošit a lajdákovat? Pár měsíců se vskutku jen potloukal ... sem tam něco pomohl či něco přečetl.

Na řemeslo...(?)

TOULKY14-str.15/To nicnedělání rodiče nemínili připustit, a to ani z hmotných, ani z výchovných důvodů... Prakticky uvažující otec chtěl, aby se Tomáš vyučil řemeslu... a ulehčil rodině i finančně, zatímco maminka nadále lpěla na svém snu: bude z něho kantor, kněz..., v horším případě aspoň úřednický šiml...

Životní zkušenosti

TOULKY14-str.15/Nedopadlo to ani tak, ani onak. Tomáš sice nasbíral rozmanité životní zkušenosti, fakticky však nikterak zdařilým blouděním za životní perspektivou ztratil tři roky života.

Tomáš Masaryk zámečník

TOULKY14-str.15-16/Kam s ním? Nejdříve zvítězila otcova praktická věcnost: kluk půjde na zámečníka! Uměleckého zámečníka! Má přece vlohy, dobře kreslí! V roce 1864 poslali Masarykovi vytáhlého syna poprvé do Vídně. V dílně krajana si po boku několika dalších učňů měl osvojit základy zajímavého a žádaného oboru, v němž se černé řemeslo snoubilo s tvořivostí a výtvarnou invencí. Skutečnost však ještě překonala Tomášovo chmurné očekávání. Bydlel s ostatními v ubohé ratejně, Ač se snažil, nebyl schopen komunikovat na vulgárně primitivní úrovni pubertálních učňů. Kterýsi z „kamarádů“ mu ukradl knížky, k nimž se po večerech utíkal jako k záchraně. Hoch zjistil, že se dají zpeněžit v antikvariátu a proměnit v pěnivý mok. Nejhorší však bylo, že mistr Tomáše postavil k vysekávacímu stroji, na němž jediným stereotypním pohybem páky vyrážel z kusu plechu podkůvky na podrážky bot. Otupující „uměleckou práci“ vydržel se zaťatými zuby vykonávat několik týdnů. Načež zmizel zpátky na Moravu bez ohledu na to, co za to jako zběh od otce vyfasuje.

Tomáš Masaryk kovář

TOULKY14-str.16/Ještě mu doma dali druhou šanci. Žili tehdy v Čejči, v domku, jeho druhou půlku obýval kovář. Dílnu měl v bezprostředním sousedství. Slovo dalo slovo, a Tomáš k němu nastoupil do učení. Prý mu dá výuční list za dva roky místo za čtyři. Ráno chlapec vylezl z postele, opláchl tělo a vmžiku se postavil k výhni. Sám to od sebe nečekal, ale tohle hlučné řemeslo plné ohně, dýmu, nošení věder vody, zručných a zároveň mocných úderů do tvárného rozžhaveného kovu se mu kupodivu zalíbilo. Mířil k rozhodnutí u kovařiny natrvalo zůstat. Mistr s ním byl spokojen, chlapci slíbil, že ho naučí kovat koně, ba doporučil mu, aby po vyučení absolvoval ve Vídni zvěrolékařský kurs. Taková budoucnost Tomáše lákala. Začal si představovat, že jednou bude kovářem a současně veterinářem. (Ještě v časech prezidentství se pak chlubil, že má prsty na pravačce nakřivo od kovářského kladiva a že by na jedno nažhavení želízka dokázal pár údery vykovat poctivý krovák...)

Tomášův profesor z reálky

TOULKY14-str.16/Načež se o tom, co právě dělá, dozvěděl někdejší Tomášův profesor z hustopečské reálky. Zašel k Masarykům a vyčetl rodičům cosi ve smyslu: „To necháte mého nejlepšího žáka mrhat talentem u kovářského dmyhadla?“

Německé gymnázium v Brně

TOULKY14-str.16/Školní rok 1865-1866 však Tomáš nezahájil ve Strážnici, nýbrž na německém gymnáziu v Brně. Byl nejvyšší a nejvyspělejší žák ve třídě – už takřka o čtyři roky starší než většina ostatních. A jeho příchod do moravské metropole byl i jeho definitivním rozchodem s rodinou. Od svých patnácti roků, pravda, s občasnými příspěvky z domova (hlavně od maminky), stál Tomáš Masaryk na vlastních nohách.

Za dva zlaté měsíčně

TOULKY14-str.16-17/... za dva zlaté měsíčně sdílel s několika ... mladšími vrstevníky skromný pokojík. Snídaně, tedy kafe s chlebem, byly v ceně. Obratem si zařídil kondice: za stejné dva zlaté měsíčně (a nedělní oběd) doučoval synka nádražního úředníka. Stačilo to na nájem. Brzy přibral i výuku dcerky blízkého pekaře: mzdou mu byl chleba v množství dle libosti. Obvyklou stravou se mu tak staly tvarůžky s chlebem, případně sušené švestky s chlebem.

E-book „NÁROD SOBĚ a pasivní, praktické STABILIZOVÁNÍ-1851-1884-Tomáš Garrigue Masaryk“

E-book k projektu MAPA ŽIVOTA a NÁROD SOBĚ, Autorka: Jana Mašková, astroložka
www.astrojinak.com, www.astrojinak.cz, www.janamaskova.cz, astrojinak2022@seznam.cz

Primus třídy

TOULKY14-str.16-17/ Brzy byl vyhlášeným primusem třídy. Jako nemajetnému mu odměnou ještě v sekundě odpustili placení školného a dokonce mu přidělili stipendium. A dřív, než v létě roku 1866 vypukla prusko-rakouská válka a vyučování bylo na několik měsíců přerušeno, získal nabídku, která mu významně a nadobro změnila život... Ve třídě se sblížil s Franzem Monnierem, spolužákem o čtyři roky mladším, jemuž následky prodělané obrny značně ztěžovaly pohyb a měl leccjaké problémy i s učením. Zprvu z prostého křesťanského soucitu, brzy z přátelství, občas doprovodil kamaráda domů, pomohl mu s úkoly, začal mu vysvětlovat složitější příklady z matematiky, deskriptivy či fyziky... Uměl se chovat a kdeco věděl... Manželé Monnierovi nabídli studentu Masarykovi, aby jejich syna dlouhodobě doučoval – aby se stal placeným vychovatelem...

Neohrabaný venkovan

TOULKY14-str.16-17/ ... dosud značně neohrabaný venkovan, ač slušně vzdělaný a inteligentní, se jak mávnutím proutku ocitl v prostředí, do jakého by se jinak neměl šanci vůbec dostat: V nejvyšším patře měšťanské společnosti...

Mezi smetánku moravské metropole

TOULKY14-str.16-17/ Namísto dosavadní party žáků-darebáků ze sekundy brněnského gymnázia se mu otevřel přístup mezi smetánku moravské metropole. Neboť pan Anton Le Monnier, patřící k pozdní osvícenské generaci následovníků někdejšího císaře-reformátora Josefa II., byl kultivovaný vysoký státní úředník, ve městě vlastně druhý nejvyšší: seděl v křesle policejního ředitele města Brna!

Rozhled a širší zájmů

TOULKY14-str.18/ Po Francově mamince si Tomáše brzy oblíbil i pan policejní ředitel, jehož ten mladík překvapil rozhledem, širší zájmů i čtenářskou náruživostí. Postupně mu proto zpřístupnil svou rozsáhlou knihovnu, časopisy i některé **texty jinak nedostupné, vyhrazené leda vysokému policejnímu notáblovi**.

Země v chaosu

TOULKY14-str.18/ V létě 1866, sotva se Tomáš coby preceptor v nóbl rodině rozkoukal, se země ocitla v chaosu. Vyučování bylo předčasně zrušeno a Masaryk se s několika gymnazisty z Moravy vydal pěšky domů, aby se do Brna vrátil až s podzimem.

Po bitvě u Hradce Králové

TOULKY14-str.18/ ... po nečekaně prohrané bitvě s Prusy u Hradce Králové (3.7.1866) – až do toho dne platilo, že budou „Prajzové utlučeni čepicemi“ - se ... Moravou ze severu na jih, a to i přes Hodonín a Brno, převalily nejprve ustupující oddíly rakouské, za nimi vítězní Prusové. Školy se proměnily v lazarety, úřady spěšně evakuovaly, ozbrojené kolony a trén poražených i vítězů směřovaly na Vídeň, kde se čekala rozhodující rež...

Příměří v Mikulově

TOULKY14-str.18/ ... Příměří v Mikulově však ten krátký, zato mimořádně krvavý konflikt – u Hradce se předtím střetly armády o celkovém počtu 450 000 mužů - provizorně uzavřelo (stalo se tak 26.7., Pražský mír se dostavil o měsíc později).

E-book „NÁROD SOBĚ a pasivní, praktické STABILIZOVÁNÍ-1851-1884-Tomáš Garrigue Masaryk“

E-book k projektu MAPA ŽIVOTA a NÁROD SOBĚ, Autorka: Jana Mašková, astroložka
www.astrojinak.com, www.astrojinak.cz, www.janamaskova.cz, astrojinak2022@seznam.cz

Panorama rozvratu a zmatku

TOULKY14-str.18 / Před Tomášovými očima se tehdy prvně rozevřelo panorama rozvratu a zmatku. Jednu chvíli chtěl narukovat, a když ho vojáci coby mladistvého odmítli, aspoň je provázel až do Halíče, ba dál, takřka k branám Prešpurku. Tam musel vyhledat ošetření, protože utrpěl řeznou ránu na noze při pomoci zraněnému rakouskému důstojníkovi. Ty vzrušené zážitky jistě ovlivnily jeho příští pacifistické odmítání války jako takové.

Když šlo Tomášovi o život...

TOULKY14-str.18-Glosa /Zapsala se mu tenkrát do hlavy příhoda, kdy mu šlo o život... Vracel se v létě 1866 venkovskou cestou z funusu, velkou pohřební svíci v ruce. Už byla tma. Náhle spatřil u škarpy stín člověka za stromem. Vzápětí se na něho cizí chlap obořil s nožem v ruce. Tomáš do něho vši silou vrazil a údarem přes hlavu o něj zlomil svíci. Útočník spadl do škarpy. Tomáš utíkal domů, seč mohl. Až tam zjistil, že ho darebák bodl do boku. Bezpočtukrát se pak k příhodě vracel. Člověk se ocitne v ohrožení života, ani neví jak. V daném případě si ho vagabund asi s někým spletl. Jak se ale v podobné situaci zachovat? Hlavní je nedat se! Jde-li o život, ať ho ztratí ten, kdo páchá zlo!
Spravedlivá ochrana není hřích!

Plnění povinností a široké zájmy...

TOULKY14-str.18-Glosa/ V prvním období gymnaziálního studia, než se aklimatizoval, Masaryk vzorně plnil školní povinnosti. Měl široké zájmy, přibral si například nepovinnou deskriptivní geometrii, šla mu matematika, bavila ho historie, zeměpis (celý život rád prohlížel atlasy a cestoval „prstem po mapě“),...

Nesouhlas

TOULKY14-str.18-Glosa/... oddaně naslouchal hluboce nábožnému páteru Adamovi, když před ním rozebíral taje katolické věrouky. Nebyl však naivní, nedovedl se vším, co bylo hlásáno, bez hlesu souhlasit

Intelektuální večírky ve společnosti

TOULKY14-str.18 /Někdy se mohl Tomáš zúčastnit i intelektuálních večírků a debat v kroužku přátel Monnierových. Když se osmělil k nějakému problému vyslovit, zpravidla překvapil svou zásadovostí a mravní čistotou názoru. Ve společnosti hodnostářů, byrokratů, intelektuálů, slovem v prostředí vídeňské měšťanské smetánky, se obrušoval i společensky, tříbil svůj takt i kurtoazní vystupování. Byla to pro budoucnost zkušenost k nezaplacení

Do Vídně...

TOULKY14-str.18/ ... když se v roce 1869 Anton Le Monnier stěhoval za další kariérou do Vídně, považovalo se takřka za samozřejmé, že synův vychovatel zůstane členem nejužšího nezbytného doprovodu. Přijal tu možnost s radostí a úlevou, vždyť na brněnském gymnázium si mezitím svou temperamentní vzdorovitostí několikrát pořádně zavařil.

Masarykovy úlety a Vídeň

TOULKY14-str.18/... gymnazistovy dřívější občasně úlety vyvrcholily v kvintě roku 1869. Zasáhl posléze jeho vysoce postavený ochránce, policejní ředitel Le Monnier. Bůh ví, co se tehdy stalo půjčkou za oplátku, jisté však je, že hrozící vyloučení ze školy bylo zažehnáno, student směl kvintu v Brně dokončit, aby se vzápětí s rodinou Monnierů přestěhoval do Vídně, kde pak dostudoval...
Po přestěhování rodiny Monnierů už Masaryk u svých chlebozárců i bydlel. Se vším zaopatřením a se záviděníhodnou apanáží. Tou dobou už rozhodně nepatřil do kategorie chudých studentů.

Obdivuhodné pracovní nasazení

TOULKY14-str.20 / Ač měl nadále na starosti z polu imobilního Franze Monnierera, v osobním volnu na sobě pracoval s obdivuhodným nasazením. A že jeho mozek sál vědomosti snadno jako mořská houba vodu, s intuitivní systémovostí mířil k záviděníhodné všestrannosti.

Maturita

TOULKY14-str.20 / V roce 1872... Tomáš Masaryk konečně odmaturoval, a to společně se svým handicapovaným svěřencem Franzem Monnierem. Nesložil sice zkoušku dospělosti s vynikajícím prospěchem, jaký ho zdobil v nižších třídách, zato skoro mimochodem, vlastně bez přípravy, levou rukou...

Samostudium

TOULKY14-str.20-21 /Z Brna, „předměstí Vídně“, jak se říkávalo, se tedy Tomáš Masaryk přestěhoval do metropole habsburské říše. Nastoupil do sexty mezi šestnáctileté, ale táhlo mu na dvacátý rok. Už z Brna si přivezl zkušenost, že škola mu svým tempem a neměnnými stereotypy výuky dá méně než pilné samostudium. Čím dál častěji proto i za cenu zanedbávané docházky mizel do knihoven.

České prostředí ve Vídni

TOULKY14-str.20-21 /Už od gymnaziálních let se snažil komunikovat s českým prostředím ve Vídni. Potřeboval někam patřit. Mládenec doposud jaksi „bez národnosti“, nezařazený, bez vědomé nacionální sebeidentifikace, se nyní začal jednoznačně hlásit ke svému češství. Začal chodit na rozmanité kulturní a společenské akce krajanských organizací. A do vlivného Akademického spolku se nedávno pokusil propašovat drobným podfukem: stal se jeho členem ještě jako gymnazista, ačkoli šlo o organizaci výlučně vysokoškolskou. Když se na „zbožnou“ lest přišlo, vyloučili ho. Nyní se však jako posluchač filozofie mohl do spolku přihlásit znovu a už zcela regulérně. A budiž dalším svědectvím o výjimečnosti Masarykových schopností, že se během dvou příštích let čínorodou prací včetně rozmanitých přednášek stal mezi univerzitní českou mládeží všeobecně známou postavou, takže roku 1875 byl zvolen předsedou Akademického spolku – jinak řečeno, zařadil se už mezi přední osobnosti českého národního života ve Vídni.

JM/ A jak to u Masaryka bylo se vztahem k náboženství?

Rozchod s katolickou vírou

TOULKY14-str.21/ Zbožný křesťan Masaryk, od dětství následující maminku v modlitbách I ve znalosti bible, v časech dospívání pak oddaný ministrant čejkovického faráře Satory, měl příliš bystrou hlavu na to, aby ho některé církevní praktiky neznepokojovaly... v červenci 1870 vydal I. vatikánský koncil prohlášení o papežské neomylnosti. Do očí bijící rozhodnutí, povyšující hlavu katolické církevní organizace prakticky na roveň Svaté trojice, nemohlo realisticky myslícího Masaryka nechat chladným. Je-li papež člověk, není a nemůže být neomylný! S takovou svatokrádežnou myšlenkou se poctivý křesťan nemůže a nesmí smířit! Tomáš Masaryk se vzápětí oficiálně rozešel s katolickou vírou. Úředně přijal tzv. řecko-sjednocenou konfesi a začal navštěvovat řecké a rusínské pravoslavné kostely. Jeho duchovní potřeby však ani tato konfese z různých důvodů neuspokojila

KRIZOVÝ ROK 1873 v životě Tomáše Masaryka

TOULKY14-str.21/ ...Rok 1873 ... musel Tomáše Masaryka vyvést z duševní rovnováhy.

1.květen 1873

*TOULKY14-str.21/ Prvního máje onoho roku... Císař **František Josef I.** zpřístupnil veřejnosti světovou výstavu v Prátru, gigantickou,... přehlídku vědeckotechnických a hospodářských úspěchů habsburské říše a 35 dalších států. Prestižní událost měla být současně oslavou 25. výročí císařova panování.*

Poprvé...

*TOULKY14-str.21/ **Poprvé** se tehdy světový výstavní ruch přesunul mimo Paříž nebo Londýn, poprvé se „Expo“ konalo ve střední Evropě... Festival úspěchů moderní civilizace trval ... až do října. Nadšený Masaryk byl na výstavě častým návštěvníkem. Rád by byl prošel všechny expozice. Pro jeho cestovatelské tužby, spočívající zatím v občasném putování prstem po mapě, se Prátr stal rájem.*

Finanční propadák

TOULKY14-str.21/ Oproti všem předpokladům se však skvěle připravená světová výstava stala návštěvníckým i finančním propadákem. Místo očekávaných patnácti milionů návštěvníků jich přišlo sotva sedm a po expozici zbyly vedle obřího vyhlídkového karuselu jen milionové dluhy.

Epidemie cholery

TOULKY14-str.21/ Do značné míry zapříčinili neúspěch „mírové soutěže kulturních národů“ historicky poslední epidemie cholery. Vypukla koncem června a odradila vzápětí miliony jinak natěšených turistů... V hotelu Donau blízko výstaviště totiž zcela náhle zemřelo 13 hostů, načež se při okamžitě vzniklé panice rozprchly čtyři stovky dalších klientů a vyvolali lavinu... Ve Vídni pak zemřelo asi 3000 lidí, v Předlitavsku přes 100.000. Horší antireklamu nešlo vymyslet. Kdo mohl, raději se Vídni proměněné v lazaretní město vyhnul.

JM/ Jak je patrné z uvedeného, Tomáš Masaryk byl mezi těmi, kteří neměli strach a výstavu navštívili, což jej jistě ovlivnilo i v dalším životě.

E-book „NÁROD SOBĚ a pasivní, praktické STABILIZOVÁNÍ-1851-1884-Tomáš Garrigue Masaryk“

E-book k projektu **MAPA ŽIVOTA a NÁROD SOBĚ**, Autorka: Jana Mašková, astroložka
www.astrojinak.com, www.astrojinak.cz, www.janamaskova.cz, astrojinak2022@seznam.cz

9.květen 1873 - Černý pátek – Krach na vídeňské burze

*TOULKY14-str.22/ Přesto se stalo něco ještě **daleko horšího!** Devět dní po otevření výstaviště, v „**černý pátek**“ 9.května 1873, **došlo na vídeňské burze k totálnímu krachu.** Kurzy většiny akcií se bez varování **zhroutily.** Následovaly **desítky sebevražd burziánů, bankéřů, podnikatelů i věřitelů** (oficiálně se později uvádělo **214 sebevražd, leckteré z nich však byly nejspíš předstírané**). A jak se kolosální **pád akcií vzápětí přelil na burzy všech kontinentů, svět procitl z léta hýčkané iluze o trvalém pokroku a nekonečné hospodářské prosperitě.** Dostavila se **několikaletá globální krize.** **Z oslavy světových úspěchů se stal pohřeb nadějí...***

JM/Tomáš Masaryk spekulování na burze nepropadl – byl jiný, raději šel na výstavu. Přesto se i jeho citelně a osobně dotklo další dění...

KRIZOVÝ ROK 1873 a smrt v Tomášově životě

Bratr...

*TOULKY14-str.22/ V téže době prožíval **hluboký osobní zármutek i Tomáš Masaryk.** Neboť v půli května náhle **zemřel, navíc z lehkomyšlné hlouposti jiných, jeho milovaný bratr Martin...** Vždy oceňoval jeho **mírumilovnou přívětivost, byl v jeho očích „čistou duší“...** Na rozdíl od Tomáše, jenž jako vysokoškolák mohl dle nového branného zákona z r.1868 **povinnou tříletou prezenční službu ignorovat, což jistě rád učinil (alternativou pro studenty byla služba tzv. jednoročního dobrovolníka), musel Martin nastoupit k vídeňskému dělostřeleckému pluku.** Jeho drsný velitel při kterém si cvičení poručil, **aby vojáci nastoupili do mrazivého rána... jen v lehkém oblečení. Martin prostydl a dostal zápal plic...** Podle Tomáše, jenž pak bratra navštěvoval v nemocnici, **ho prý nakonec zabil tyfus.** V souvislosti se zmíněnou epidemií cholery se smíme domýšlet, že se mohl stát jednou z jejich obětí ostatně její příznaky jsou obdobné...*

Rytíř Anton Le Monnier...

*TOULKY14-str.22/ A měsíc nato ... **Nečekaně skončil (17.6.1873) i jeho dobrodinec, vídeňský policejní ředitel rytíř Anton Le Monnier.** Velkomyslný člověk, který se mu na osm let stal **otcovským přítelem, přičemž ze svých vlivných pozic retušoval všechny Tomášovy kiksy a selhání.** Co však především – se **vstřícností a velkorysostí pro nás až nepochopitelnou otevřel chudému venkovanovi dveře jak ke vzdělání, tak mezi společenskou mobilitu...***

Náhlý konec...

*TOULKY14-str.22/ Rytíři Monnierovi bylo **pouhých 54 let...** A bez ohledu na oficiální příčinu smrti – uvádí se **zánech plic – nebudeme daleko od pravdy, odhadneme-li, že na jeho náhlý konec musely mít zhoubný vliv těžké stresy, vyvolané sociálním neklidem, politickými konflikty a neščetnými aférami prominentů, jež zruinoval krach na vídeňské burze.***

RYCHLÁ CESTA K DOKTORÁTU

Účelné (sebe)vzdělávání...

TOULKY14-str.22-23/ Univerzitou prošel Masaryk díky intenzivnímu studiu i pečlivě voleným předmětům jako nůž máslem. Opět brzy rozpoznal, čemu věnovat energii a co naopak nechat ležet ladem. Osobní zvidavost mu byla vůdčím kritériem. Když viděl, jak jsou přednášky některých profesorů pouhou rutinou či planým slovíčkařením, přišť do posluchárny nevkročil a dal přednost účelnějšímu sebevzdělávání po knihovnách.

Pedagogové...

TOULKY14-str.23/ Jestli se některým zkostnatělým pedagogům na univerzitě důsledně vyhýbal, s jinými se naopak uměl zásluhou své jiskřivé inteligence a dospělého svědomí sblížit. Tak tomu bylo třeba s profesorem češtiny Aloisem V. Šemberou. Jejich přátelství se z posluchárny přeneslo do pedagogovy domácnosti...

Alois V.Šembera

TOULKY14-str.23/ Šembera, drobný, ale rtuťovitý jazykovědec, svého studenta ovlivnil jak obdivem ke kráse češtiny z dob bible kralické, tak přesvědčením o podvrženosti Rukopisů Královédvorského a Zelenohorského. Dokonce se nebál jmenovitě označit hlavního falzifikátora: pro něho to byl knihovník Národního muzea Václav Hanka. Asi o deset let později Masaryk na Šemberovy indicie naváže a svým odvážným vystoupením proti RKZ si v Čechách vykoleduje obecnou zlobu, ba zášť.

Franz Brentano

*TOULKY14-str.23/ Jinou z vynikajících osobností, které Masarykovi na sklonku univerzitních studií uhranuly, byl filozof a psycholog, původně kněz italsko-německého původu **Franz Brentano**. Myslel prý jako břitva a stejně ostře se vyjadřoval. Masaryk si získal především veřejným odporem k vatikánskému výnosu o neomylnosti papeže (1870). V tom, že novodobé dogma představuje výsostnou nemravnost nejvyššího katolického kléru, byli zajedno...*

O budoucnosti

TOULKY14-str.24/ Pod vlivem mimořádných osobností typu Šembery či Brentana se Masaryk začal zamýšlet nad svou budoucností: bude se věnovat vědě, pedagogice, akademické dráze, psaní?

Hofmistr Masaryk...

TOULKY14-str.24/ ... Preceptor, říkalo se spíše hofmistr Masaryk, ... ke spokojenosti celé rodiny, zejména handicapovaného France, dovedl svého spolužáka k úspěšné maturitě. Vydržel u Monnierů takřka osm roků, záviděníhodný post opustil až poté, co se smrtí rytíře Monniera poměry v rodině podstatně změnil k horšímu.

Nový „zaměstnavatel“

TOULKY14-str.24/ S náhradou výjimečně blahobytného místa však nebyly potíže... U nových zaměstnavatelů si student filozofie Masaryk ještě polepšil. Zatímco jeho chovanec Alfred Schlesinger chodil dosud na Akademické gymnázium, kde pak díky svému vychovateli odmaturoval v témže roce 1876, kdy na tříleté filozofii promoval Masaryk, Alfredův otec seděl v ještě lepším křesle než předtím policejní ředitel Monnier, totiž v křesle generálního rady (ředitele) velké Anglo-Rakouské banky.

Samostatný byt a měsíční apanáž

TOULKY14-str.24-25/ Schlesingerovi si služby Masaryka i jeho osobně natolik vážili, že od nich ve Vídni dostal k dispozici samostatný malý byt a vzápětí mu poskytli i ... ojedinělou měsíční apanáž – 100 zlatých měsíčně...

Putování po Itálii

TOULKY14-str.25 / Bankéřův syn Alfred Schlesinger v roce 1876 úspěšně maturoval, zatímco jeho vychovatel Masaryk krátce před ním získal doktorát filozofie. Vděční Alfredovi rodiče se rozhodli oba za úspěch velkoryse odměnit. Diamantový prsten, který Masaryk při rodinné oslavě Alfredova úspěchu dostal, byl jen malou zálohou. Větším darem se stala nabídka, aby mladíci společně strávili léto putováním po Itálii. A tak spolu během prázdnin objeli řadu historicky nejatraktivnějších míst...

Do Lipska...

TOULKY14-str.26 / Osmnáctiletý Alfred zamýšlel ve studiích pokračovat na právnické fakultě univerzity v Lipsku. Ke svému vychovateli už dávno přilnul pomalu víc než k vlastním rodičům. Schlesingerovi to věděli a doktoru Masarykovi proto nabídli, aby alespoň pro první semestry nadále zůstal po boku jejich syna jako starostlivý průvodce. Pečovat o bezpečí a blaho oddaného chovance, a pobírat za to dosavadní skvostnou apanáž? Představě, jak za ohromné peníze dělá společníka bezproblémovému příteli a zbude mu přitom prostor libovolně se dál vzdělávat – tak svůdnou šanci by přece byl hřích zahodit. Pohodlně přitom napíše habilitační práci.

V Lipsku

TOULKY14-str.26 / Objevili se v Lipsku v neděli 15.října 1876. Než vyrazili na cestu, obstaral si Masaryk několik doporučujících listů... otevrou mu dveře k prominentním osobnostem. Z pošty sám sobě předem poslal dvě krabice knih. Adresa? Penzion paní Augusty Goeringové...

Rok svobody

TOULKY14-str.26 / Pro čerstvě promovaného doktora filozofie Tomáše Masaryka nadešel rok svobody, volnosti, pohodlí.

Výlety

TOULKY14-str.26 / V rodině Goeringů oba hosté brzy zdomácněli... Večerní dýchánky... obohacovaly ... i výlety, z nichž Masaryk měl nejraději ty, jejichž trasy určoval sám. Jakmile mohl, hledal v dávných stopách Jana Kollára drobné známky po někdejších sídlištích Slovanů.

Studium

TOULKY14-str.26 / Především však chodil na pečlivě vybrané přednášky z filozofie, psychologie, teologie, dějin materialismu...

V posluchárnách

TOULKY14-str.26-GLOSA / Udivovalo ho, kolik do poslucháren přicházelo žen. V Rakousku jim byl přístup na univerzitu dosud striktně odpírán. Naopak ho znechucoval vypjatý nacionalismus domácích studentů. Na jednu příznačnou scénu nikdy nezapomněl. To když v kurzu psychologie profesor Drobisch prohlásil, že Němci se mohou chlubit největšími mozky, zatímco Francouzi je mají ještě menší než Číňané. Rasistická uštěpačnost prý vyvolala „desetiminutový jásot posluchárny“.

Rozčarování

*TOULKY14-str.26-GLOSA / Rozčarování zažil v Lipsku několik. Párkrát třeba zašel do spolku českých akademiků, který se zaštiťoval vlasteneckým jménem Waclaw, ale rychle společnost krajanů zas opustil: byla to parta na jeho vkus hospodská, divoká a uboze vulgární. Zato se nadchl pro akademickou Filosofickou jednotu. Kromě pestrého přednáškového programu v ní objevil svobodomyšlnou tribunu, kde se studenti se svými profesory nejen potkávali, ale i názorově střetávali. Mezi pedagogy a žáky jako by nebylo přehrad, posluchači se srdnatě a bez zábran přeli s profesory o vědecké problémy. Něco takového z Vídně neznal a předsevzal si, že jako pedagog bude podobná **svobodná hádání** podporovat.*

Filozofie a teologie

TOULKY14-str.26-GLOSA / Chodil hlavně na přednášky z filozofie a teologie. Sblížil se s prostějovským rodákem Edundem Husserlem, sedmnáctiletým chlapcem pronikavé inteligence (budoucím tvůrcem tzv. fenomenologie), který přišel studovat astronomii. Vyměňovali si znalosti: Husserl ho učil vyšší matematice, Masaryk oplácel dějinami filozofie. Navázal kontakty se slovenskými studenty, nejen s Čechy, ale třeba i s Lužickými Srby, a pozoroval kritiky, „Jak se z Lužičana stává Němec“. Chodíval do studentské filozofické jednoty, a dokonce v ní poprvé vystoupil s přednáškou na téma, jež mu od mládí tkvělo na mysli, ba jež se brzy stane obsahem jeho habilitačního opusu – zaskvěl se přednáškou o vzrůstající sebevražednosti.

Postgraduální studium a soukromý život

TOULKY14-str.26 / Postgraduální studium v Lipsku bylo pro rozhled a názorové zrání pro ... Tomáše Masaryka jistě mimořádným bonusem. Avšak to nejpodstatnější, co mu pobyt v Lipsku přinesl, se výsostně dotklo jeho soukromé sféry. Tenkrát se osudovým způsobem a natrvalo změnil jeho dosavadní osobní život... Opět, už po několikáté, zasáhla prozřetelnost...

JM/ Tou významnou událostí bylo v životě Masaryka seznámení s Charlottou Garrigue. Jak to všechno proběhlo, to je uvedeno v knize, já zde uvedu text uvedený v knize pod fotografií mladičky Charlotty na str.27

Charlotte

TOULKY14-str.27-Text pod fotografií / Noblesní žena aristokratického vzezření, pro mladého Masaryka vzor bytosti „žijící v pravdě“ – Charlotta Garrigue (1850-1923) v čase, kdy ji poznal jako pianistku, která se před časem pro chronické potíže s jemnou motorikou prstů musela vzdát vysněné umělecké dráhy...

Jazyky a Charlotta

*TOULKY14-str.26 / Němčinu včetně německé literatury ovládl už na gymnáziu, do literatury anglo-americké se s obvyklou vehemencí pustí poté, co se roku 1877 seznámí se svou budoucí ženou, **Američankou Charlottou Garrigue.***

Vážná nemoc a zasnuby

TOULKY14-str.27 / Masaryk na jaře 1877 vážně onemocněl. Po delším pobytu ve Vídni a návštěvě maminky v Kloboukách mu lékař diagnostikoval zánět jater. Doporučil mu léčebnou kúru v Karlových Varech, ale on si jen v Lipsku pořídil zásoby minerálek. Když pak poznal Charlottu, začal podivně střečkovat, jakoby si nechtěl přiznat, co se děje s jeho duší ... Dal výpověď Schlesingerům – – najednou ho jeho chovanec Albert svou přítomností obtěžoval. Vzdal – bohudíky dočasně – práci na habilitačním spisu. Oznámil do všech stran, že 10.srpna odjede do Lipska. Nakonec se právě v ten den s milovanou Charlie zasnoubili.

Zasnuby a čas činů a práce

*TOULKY14-str.30 / 10.srpna 1877 se zasnoubili... Bylo to, jakoby ho polili živou vodou. Nastal čas činů a práce! Zatímco Charlie ponechal v lázních, rozjel se do Vídně, kde si v Salmově ulici našel mládenecký pokoj – **musí se před svatbou se vši energií vypořádat s habilitační prací.** Se Schlesingerovými dojednal, že za dřívější apanáž 100 zlatých se nyní ujme i výchovy jejich mladšího syna Maxe.*

Za maminkou

TOULKY14-str.30 / A rozjel se za maminkou do Klobouk, aby ji učinil šťastnou svým štěstím. Pak se vrátil pro Charlie a na sklonku září ji doprovodil do Hamburku, odkud odplula zpět do Ameriky.

Plány...

TOULKY14-str.30 / Plán byl následující: zatímco ona zlomí rozpaky či výhrady rodičů, zejména otce, a začne připravovat svatbu, on co nejrychleji, do Vánoc, odevzdá habilitační práci, aby v příštím roce, už s docentským titulem, odjel za nevěstou.

Všechno bylo jinak...

*TOULKY14-str.30 / Všechno se nakonec odehrálo jinak... Ve svém pronajatém bytěčku musel Tomáš nejprve poskytnout útulek příteli Všetečkovi, pak i bratru Ludvíkovi, který se vrátil z vojny. Habilitační spis se tím pádem ocitl v časovém skluzu. V tísní zkusil v prosinci odevzdat jen jeho teoretickou vstupní část, nazvanou Principy sociologie. Rukopis **nebyl akceptován**, ač recenzenti **pochválili jeho objevnost.** Trik s nehotovým spisem zjevně vyšel najevo...*

Nehoda

TOULKY14-str.30 / Co horšího, na konci ledna 1878 dostal Masaryk zlověstný Telegram od budoucího tchána: Charlotta si při odvozu přátel vinou splašených koní vážně poranila páteř pádem z kočáru... Ihned se rozhodl odjet za ní. Poté, co si obstaral lodní lístek, mu sice snoubenka napsala, že nehoda nebyla tak vážná, jak zprvu vyhlížela, a už je v pouhé rekonvalescenci, nicméně to ho nemohlo zdržet...

První cesta do Ameriky

TOULKY14-str.30 / 20.února 1878 vyplul na svou první cestu do Ameriky.

New York

TOULKY14-str.30 / 7.března, bylo mu právě osmadvacet, hleděl z paluby parníku Herder na monumentální panorama New Yorku.

Srdečné přivítání

TOULKY14-str.30 / O den později, srdečně vítán a zkoumavě prohlížen zejména nastávajícím tchánem, se ocitl v početném kruhu rodiny Garriguů...

Svatba

TOULKY14-str.30/ ... O týden později, v pátek 15.března 1878, se konala svatba. Po civilním sňatku na brooklynské radnici následoval **v rodinném kruhu domácí intimní obřad náboženský**. Svatební ceremoniál formálně vyústil do rituálu v Evropě zcela nezvyklého, do **aktu navenek přiznané naprosté rovnoprávnosti partnerů**. **Charlotta ke svému dívčímu jménu připojila manželovo a Tomáš** totéž učinil v obráceném gardu. Ona se od toho dne začala podepisovat **Charlota Garrigue Masaryková**, on svatební smlouvu podepsal jako **Tomáš Garrigue Masaryk**...

Nečekaný stín...

TOULKY14-str.31 / Do jinak dobrosrdečných vztahů v Charlottině rodině vnesla nečekaný stín Tomášova neuvážená, přinejmenším nezdvořilá prosba, s níž se obrátil na pana Garrigua. Bez okolků dal najevo, že ještě není existenčně zajištěný – proces docentské habilitace ... musel přerušit kvůli nešťastnému zranění nevěsty. Osměluje se v té souvislosti pana ředitele... tedy tchána... požádat, zda by ho dočasně – dejme tomu na první tři roky – nezaložil... Půjčku časem spolehlivě vrátí!

Nešťastný krok

TOULKY14-str.31 / Byl to velmi nešťastný krok! Sveřepý Charlottin otec vybuchl hněvem. Neslýchané! Mladík si bere jeho dceru, a nedokáže se o ni postarat? Zprvu odmítl dát mu. Patrně v přesvědčení, že ten nezdvořák ze střední Evropy si nepřímo říká o věno, což bylo v Americe cosi neslýchaného. Když se uklidnil, položil před novomanžele 3000 marek a palubní lístky s datem odplutí 21.března – necelý týden po sňatku... Rozloučení bylo mnohem chladnější než přivítání před čtrnácti dny. Ze strany Mr.Garrigua tedy určitě.

JM/ Právě toto byl okamžik, kdy se Masarykův život změnil. Jak to všechno pokračovalo, to si povíme dále, nejprve ještě malé připomenutí...

Životní úroveň u Schlesingerových...

TOULKY14-str.24-25/ Schlesingerovi si služby Masaryka i jeho osobně natolik vážili, že od nich ve Vídni dostal k dispozici samostatný malý byt a vzápětí mu poskytli i ... ojedinělou měsíční apanáž – 100 zlatých měsíčně...

TOULKY14-str.25.../ Abychom si představili, jakou životní úroveň to vysokoškolskému studentovi zajišťovalo, povězme, že v téže době jeho milovaný „profesor“ češtiny, totiž ve skutečnosti a funkčně pouhý odborný lektor češtiny Alois Šembera pobíral 800 zlatých ročně (!)... Znovu se do mysli vtírá otázka: ... proč ... starší masarykovská literatura pracuje s kánony o chudém, ztěžka se protloukajícím venkovanovi ze Slováccka? Masaryk tyto mytologické rysy ... nepotřebuje, falešná „trpitelská“ gloriola ho větším ani lepším učinit nemůže...

JM/ Na straně 25 je pod tímto textem fotografie Tomáše Masaryka z doby jeho vysokoškolských studií na filozofické fakultě vídeňské univerzity a pod touto fotografií je tento text:

Od maturity k promoci...

*TOULKY14-str.25-text pod fotografií/ Nedávno promováný absolvent filozofické fakulty vídeňské univerzity PhDr. Tomáš Masaryk. Jeho přímočará vzestupná dráha sice nabyla asi čtyřletého počátečního zpoždění, nadále se však odvíjela – počínaje maturitou – jako podle pravítka. **1872-maturita**, **1875--rigoróza na univerzitě**, **1876-doktorská promoce**, **1877 – setkání s Charlottou Garriguovou**, **1878 – sňatek**. V témže roce **habilitace na docenta**. **1879 – počátek přednáškové činnosti na vídeňské univerzitě**. **1880- poprvé otcem (dcera Alice)**. **1881 – podruhé otcem (syn Herbert)**. **1882 – ve čtyřiceti letech odchod na nově zřízenou českou univerzitu v Praze v roli mimořádného profesora filozofie ...***

JM/ Právě tento text nám ukazuje Masarykovu nejdůležitější životní cestu do věku 30 (32) let. Co se v těch letech odehrávalo v jeho osobním životě, to všechno se dočtete v knize. Já zde podrobněji připomenu to, co stálo na počátku dalšího třicetiletého období jeho života, protože šlo o důležitý počin i z hlediska naší české univerzity. Důležitý je zde onen faktor sňatku a také ciziny, díky čemuž lidé pohlíželi na Masaryka poněkud jinak, než před sňatkem... Nejprve se ale ještě na okamžik připomeneme, co se v Masarykově životě dělo v závěru prvního třicetiletého období jeho života...

Charlotta a Tomáš

TOULKY14-str.31-GLOSA/ Kvůli uspěchanému návratu do Evropy, stěží pochopitelnému, se svatební cestou novomanželů stala několikadenní prohlídka New Yorku a okolí. Tomáše nadchla železnice na pylonech, Edisonův Menlopard v New Jersey, v údivu potkával sem tam ženy v mužských kalhotách, co ho však okouzlovalo nejvíc, byla atmosféra naprosté svobody a občanské rovnosti. Váhal dokonce, zda by neměli zůstat v USA. Místo pedagoga na některé z univerzit by tu patrně získal. Charlotta ho ale vrátila na zem rezolutním prohlášením: vzala si Čecha, a tak se chce stát Češkou. On má vůči vlasti mnoho povinností, sám často medituje, jak je třeba Čechy vzdělávat a mravně

vychovávat. Myslí to vážně, nebo ne? Ona si ho vzala, protože si takového programu váží, a vždy bude stát za ním...

JM/ Tady mě poněkud zarazí, že Charlotta hovořila o Čechách jako o Masarykově „vlasti“ a původu – vždyť se narodil na Moravě ☺ ! A prý i jeho otec a matka pocházeli z Moravy... ☺

1878 - V Hamburku a Praze

TOULKY14-str.31/ Dne 4.dubna přistáli Masarykovi v Hamburku. Po kratičké návštěvě u Goeringů v Lipsku se zastavili v Praze... Masaryk se tehdy v české metropoli ocitl teprve podruhé v životě. (Prvně se zastavil, když jel roku 1873 se svým žákem Alfredem Schlesingerem do Mariánských Lázní.)

Rok 1878 - Vídeň

TOULKY14-str.31/ ... O pár dnů později dorazili novomanželé do Vídně... Přestěhovali se z krcálku v Salmově ulici do trochu většího bytu... U truhláře si dali vyrobit základní nábytek.

Habilitační práce

TOULKY14-str.31/ Když se Masaryk začal zajímat o svou habilitační práci, pochopil, že se vyhlídka na brzkou docenturu rozplývá. Jeho spisem se prý dosud nikdo nezabýval, dozvěděl se od profesora Brentana, neboť páni akademici nepředpokládali, že by se autor do Evropy ještě někdy vrátil. On sám jej sice přečetl, ale doporučuje práci zgruntu přepracovat. Masaryk uposlechl a dílo pak během několika měsíců celá napsal znovu a podstatně je rozšířil...

7. března 1879 – Obhajoba a habilitace

TOULKY14-str.32-GLOSA/... Po řadě výhrad musel (Masaryk) na definitivě ještě zapracovat. Nicméně 7.března 1879, v den svých 29. narozenin, se konečně obhajobou práce habilitoval.

Okrajové téma...

TOULKY14-str.32-GLOSA/ NIKDO PŘED MASARYKEM se dosud odtazítým, zdánlivě okrajovým tématem sebevraždy systematicky a na vědecké úrovni nezabýval. Autor novátorsky objevil nejen samo téma, ale i jeho sociální a filozofickou závažnost... Vědecká rada... se nemohla usnést, do jaké kategorie dílo vlastně zařadit. Šlo o práci v oboru filozofie, nebo sociologie?

Zajímavá souvislost s dětstvím

TOULKY14-str.32-GLOSA/... Masarykovi se extravagantní téma sebevraždy „uhnízilo“ v hlavě už jako malému klukovi. V dětství byl svědkem neštěstí, jež se stalo na čejkovickém zámku. Na futru vrat do maštale se oběsil mladý pacholek. Tomášem zvěst o té události hluboce otřásla. Při pohledu na místo činu ho vždy přepadla hrůza. „Nikdy jsem už práh do té maštale nepřekročil. Mně připadalo strašné a nepochopitelné, jak si někdo může vzít život,“ vyprávěl ještě ve stáří K.Čapkoví. „Můj spis o sebevraždě je odpovědí k těm dětským zkušenostem...“

Charlotta a čeština

TOULKY14-str.31/ Charlotta se zatím vehementně učila česky.

Plahočení za výdělkem

TOULKY14-str.32/ Nastalo všední plahočení za výdělkem. Denně se od dvou do osmi u Schlesingerů věnoval jejich Maxovi. Dvakrát týdně přednášel tuctu dam v domácnosti chirurga Billrotha. Přes zimu suploval na gymnáziu – učil sekundány latinu a němčinu. Dobrých bylo 60 zlatek měsíčně. Pořád to však byly pouhé melouchy, pro studenta skvělé, pro manžela a budoucího otce rodiny naprosto nedostatečné...

Docentská práce

TOULKY14-str.32/ ...Na jaře 1879 konečně habilitační komise přijala jeho docentskou práci, v březnu absolvoval povinné kolokvium a vzápětí vstupní slavnostní přednášku (pro přátele a známé, takový byl úzus) na své oblíbené platonské téma.

Soukromý docent

TOULKY14-str.32/ Byl tedy konečně jmenován soukromým docentem. Mohl přednášet na vysoké škole. Bez nároku na plat ovšem! Nabídli mu dvakrát dvě hodiny týdně.

Alice čili Elis

TOULKY14-str.32/ A začátkem května se manželům Masarykovým narodilo zdravé děťátko. Alice čili Elis. Na první výpomoc radostně přispěchala babička Terezie. Léto pak šťastná rodina strávila u rodičů v Kloboukách Jen s úzkostlivou Charlie nastal problém: Předčasně ztratila po několika týdnech mléko, takže Elis museli složitě převést na umělou výživu...

MASARYKOVI SE STĚHUJÍ DO PRAHY

TOULKY14-str.32/ Když se novomanželé po návratu z Ameriky objevili ve Vídni, fámy šířící se rychlostí větru tvrdily, že se Masaryk vrátil jako boháč – vzal si přece americkou milionářku... A tak zatímco si z peněz od tchána, vesele se kutálejících, pořizovali skromné vybavení, klepali jim na dveře zástupci finančních ústavů... zklamáním pro sousedy bylo, když „zazobaný“ docent Masaryk rozpačitě odmítl žádost deputace z okresu, aby kraji svého dětství z vyženěných dolarů postavil tolik potřebnou železnici z Klobouk do Hustopečí... Okolí netušilo, že žádné tučné konto není...

Vysilující horečky

TOULKY14-str.33/ ... Když se Masaryk po prázdninách 1879 chystal obnovit kolotoč oné protivné intelektuální nádeničiny, přepadly ho vysilující horečky. Ukázalo se, že jde o tyfus. Až do listopadu byl vyřazen z provozu. Pracovně i finančně. Musel ho založit Brentano, pak kloboucký evangelický farář, další blízcí – bylo to potupné...

Návrat do Vídně

TOULKY14-str.33/ ...Konečně se vrátil do Vídně, ale rodiny, v nichž doučoval, když půl roku chyběl, si mezitím našly náhrady. Nakonec musel být rád, že mu bývalý kolega profesor Gomperz svěřil devítiletého syna. Denně ho měl půldruhé hodiny vyučovat a jednu hodinu se s ním ... procházet na vzduchu, byť apanáž 125 zlatých měsíčně byla štědrá...

Námezdní kantor a ošetřovatel dětí...

TOULKY14-str.33/ ...*Takto, jako námezdní kantor a ošetřovatelka dětí, nemůže přece napříště žít! Vždyť jeho žena je opět těhotná. Na jaře bude muset zajistit už čtyřčlennou rodinu! Fešácký titul docenta je mu k ničemu. Potřebuje vydělávat, uživit bližní a vědu dělat jako profesi, ne po kondicích coby koníčka pro neškodné bláznů.*

JM/ Masaryk měl v tomto období příležitost na vlastní kůži zakusit, jak „chutná chlebička“ tvrdého výdělníka... Co to asi mělo Masarykovi naučit? Dovolme si malé zamyšlení nad tímto tématem s knihou *Toulky českou minulostí 14...*

Změnit život...

TOULKY14-str.33/ ...*Musí rozhodným způsobem změnit život! Půjde z Vídně!... Připustíme, že ani Masaryk, uvyklý na vysoké odměny od bankéřské rodiny Schlesingerů, ani Charlotta, žijící donedávna bezstarostně v přepychu ekonomicky zajištěného amerického domova, neuměli, nenaučili se šetrně hospodařit. Po penězích od tchána se brzy zaprášilo... Následovaly další finanční injekce z USA, kromě nich občas i zajímavé částky od nečekaných, leckdy až tajemně se zjevujících mecenášů. Přesto budou finanční problémy rodinu pronásledovat i nadále. Platí ovšem, že když Masaryk začal přednášet jako soukromý docent na univerzitě, nepobíral kromě tzv.kolejného do posluchačů, v úhrnu nepatrného, žádný plat...*

1881 - Masaryk - „Sebevražda jako masový sociální jev současnosti“

TOULKY14-str.32-GLOSA/ HABILITAČNÍ SPIS, tedy docentská práce, napsaná původně německy a v pozdějším českém znění známá pod názvem „Sebevražda jako masový sociální jev současnosti“, přinesla mladému badateli svou originalitou a objektivitou okamžitě vědecké renomé. Nejprve v univerzitních kruzích, po knižním vydání (1881) i v širší veřejnosti. Jednou z pozoruhodných, dnes už zapomenutých okolností zrodu díla bylo, že režijní výlohy vídeňského nakladatele Konegena se uvolil zaplatit utajený a dnes už nezjistitelný anonymní mecenáš...

Ocenění

TOULKY14-str.32-GLOSA/... *Mnoho obdržených autorských výtisků prvního německého vydání rozeslal čerstvě jmenovaný docent Masaryk jak přátelům, tak i významným osobnostem zahraniční vědy. Mezi děkovnými a pochvalnými listy pak se zadostiučiněním objevil třeba odpovědi anglického filozofa a zakladatele sociologie Herberta Spencera či tvůrce evoluční teorie Charlese Darwina...*

JM/Na název Masarykova habilitačního spisu „Sebevražda jako masový sociální jev současnosti“ zvláště upozorňuji, mj. i v souvislosti s tím, že se tentýž rok, kdy byla tato habilitační práce vydána knižně, tedy v roce **1881**, Masarykovi narodil jeho první syn Herbert.

Hmotná situace rodiny

TOULKY14-str.34/ *Hmotná situace rodiny se brzy ještě zhoršila. Na 1.máje 1880 přibyl k roční Elise zdravý chlapeček. Dostal jméno Herbert po blízkém, nedávno zemřelém Masarykově příteli. Radost z přírůstku však byla zkvalena zdravotními potížemi maminky. Trpěla úpornými horečkami a bolestmi vnitřními otoky, a stav se dlouho nelepšil. Podle lékařů se měla Charlie napříště šetřit, vyhýbat se fyzické zátěži – ano, rozuměl manžel: bude nutno opatřit do rodiny služebnou, jenže za co?*

Z Vídně do Prahy

TOULKY14-str.33/ ... Masaryk žil ve Vídni už deset let, ale nikdy se s ní vnitřně nesžil. Tím méně byla rakouská metropole se svou „schamperei“ přijatelná pro vážnou a opravdovou Charlottu. Obyvatelé ležérního a lajdáckého města... měli vždycky na všechno dost času, zejména na zábavu, klepy, vysedávání a senzacce... (Masaryk) šel do Prahy váhavě a s určitými rozpaky, ona s pevným přesvědčením, že je to jeho povinností jako českého vlastence.

Pražská univerzita

TOULKY14-str.34/ V dubnu 1881 byl císařským rozhodnutím konečně vyřešen problém ...: pražská univerzita bude rozdělena na dva ústavy, český a německý. Šlo o gesto dobré vůle, o ústupek Čechům za to, že se jejich poslanci po šestnácti letech nepřítomnosti a obstrukcí vrátili do parlamentních lavic. Přes rok ještě trvalo, než se podařilo dohodnout personální obsazení stolic – kvalitních českých vzdělanců nebylo zas tolik. A problémů s dělením majetku, nedostatkem učeben, pomůcek aj. bylo nekonečně...

Český vlastenec...

TOULKY14-str.34/ Masaryk samozřejmě vývoj situace bedlivě sledoval. Vždyť byl Čech, český vlastenec, upřímně **toužící dát své síly k dispozici národu**. Osobně zatím poznal jen pár pražských intelektuálů. Obával se jejich určité provinciální sebestřednosti a hašteřivosti, vlastností, jež trvale shledával i v českém tisku. Avšak když ho představitelé vznikající univerzity sami vyzvali, neváhal a řekl ano. Musel sice kvůli byrokratickým průtahům čekat ještě celý rok, avšak v září 1882 se profesor Tomáš Garrigue Masaryk i s rodinou přistěhoval do Prahy, aby tu po zbytek života všemi silami a schopnostmi sloužil národu. Učinil osudový krok...

TGM – NEÚSTUPNÝ RYTÍŘ DUCHA

Kristovy roky a ideály

TOULKY14-str.35/ Přišel do Prahy ve svých Kristových letech. Plný ideálů, mužného elánu, ambic
I plánu, jak bude vychovávat mládež a skrze ni měnit svět.

Pražské prostředí

TOULKY14-str.35/ Pražské prostředí osobně vůbec neznal, a pokud, tedy zprostředkovaně, z tisku, studia
a drbů několika přátel. Pákrát tím krásným městem projel, jenže letmé zastávky se nemohly počítat.

Obavy z budoucnosti

TOULKY14-str.35/ Měl nyní z budoucnosti obavy. A skutečnost ho pak nemile zaskočila.

Mladičká univerzita

TOULKY14-str.35/ Mladičká, právě založená česká univerzita **tonula v chudobě**. Se svou německou sestrou
z takzvaně principiálních důvodů příliš **nespolupracovala**. Spory týkající se **rozdělení předtím
společného majektu** se vedly o kdekou almaru či kabinet, zvláště žhavě však o insignie, které prostě
Němci odmítali pro slavnostní chvíle půjčit, natož natrvalo vydat.

Akademický sbor?

TOULKY14-str.35/ Akademický sbor? Ať už ti slovní muži byli na svých místech právem, či nikoli, to
Masaryk neměl právo posuzovat, kvetl tady nepotismus non plus ultra. Profesory na alma mater,
zřejmě pro včerejší zásluhy předků, byli syn Palackého, syn Jungmanna, syn Šafaříka, syn
Čelakovského, syn revolucionáře Friče. Ani leckteré další osobnosti nebudily přílišnou důvěru,
ať navenek vystupovaly jakkoli autoritativně. Třeba bůh českého jazyka professor Hattala byl
ve skutečnosti maďarský kněz...

Rektorát university a učebny

TOULKY14-str.35/ Rektorát university sídlil na chátrajícím ušmudlaném dvorku. O využití učeben v zadním
traktu Klementina se filozofická fakulta musela složitě dělit a přetahovat s německou stolicí.

Praha a Vídeň

TOULKY14-str.35/ Proti tomu, co Masaryk zažil ve Vídni, se zdejší akademický život podobal školám někde
na Balkáně. Měl možná raději zvolit Černovce v Bukovině, kde mu profesuru nabízeli! Tam aspoň
Vídeň okázale sypala peníze, aby nastavila líbivou tvář.

Přednášky a semináře?

TOULKY14-str.35/ Přednášky a semináře? Páni doktoři, poloviční středověk! Zásadně se nepřednáší a s posluchači nediskutuje, pouze se čte z ležster a studenti moudra tiše a pilně zapisují.

Vyžití ve volném čase

TOULKY14-str.35/ Kromě Akademického spolku nemají vysokočkoláci prakticky žádnou jinou možnost vyžití ve volném čase než hospodu... nevěstinec. Sport se zakazuje.

Co s tím?

TOULKY14-str.35/ Tož, co se dá s tak bídnou, politováníhodnou zaostalostí udělat? Okázalého vlastenectví, omílaného hubou jak za Tyla, toho je, pravda, víc než příliš.

Služba národu

TOULKY14-str.35/ Zato přesvědčivou, zanícenou službu národu nevidět. Co s tím, bože dobrý? Jak říká Charlotta, kde je tisíc úkolů, je jenom víc povinností. Aspoň tu bude k něčemu! Bůh na to přece bude hledět, sám neviditelný, zato vždy přítomný...

Působení TGM na české univerzitě

TOULKY14-str.35/ Na právě otevřenou českou univerzitu v Praze přišel Tomáš Garrigue Masaryk r.1882 jako dvaatřicetiletý profesor a týchž dvaatřicet let pak na její filozofické fakultě pedagogicky působil – až do r.1914...

TGM tedy působil na české univerzitě po celou dobu, kdy bylo patrné **POSILOVÁNÍ** skrze **KOMUNIKACI**, k němuž dochází pouze jedenkrát za 250 let.

V PRAZE KRÁSNÉ, AVŠAK PROVINČNÍ

TOULKY14-str.36/ Masaryk se ocitl na předělu. Skončila etapa důkladných příprav na život. Tovaryš se stal mistrem. Napříště, a to už natrvalo, bude jeho prvořadým úkolem rozdávat, co přes třicet let sál a shromažďoval v bystré hlavě s takřka bezednou mozkovou kapacitou... Strom dozrál a začne plodit... Objevil se po prázdninách roku 1882 v Praze s jistou netrpělivostí, ale i s obavami. Město mu bylo cizí, nevyznal se v něm, skoro nikoho tu neznal. Původně předpokládal, že nastoupí dřív, ale rozjezd nové univerzity zbrzdily úřední formality, organizační plány a harmonogramy nabraly takřka roční zpoždění... Jako ... mimořádný profesor na stoličce filozofie dostal konečně slušný platový výměr. Přiznali mu 1600 zlatých základu a 420 zlatých na různých přídavných ročně. Snad teď rodinu uživí...

Zdroj:

Kniha „TOULKY českou minulostí – Díl 14“ – Petr Hora Hořejš – Kód TOULKY14-číslostránky